

Upprätthållande av kontrollfunktionen

Regleringsbrevsuppdrag för
budgetåret 2020

© Arbetsförmedlingen
Författare: Martin Sandblom, Andreas Malmgren, Pär Björklund och Olof Edling
Datum: 2020-04-29
Diarienummer: Af-2019/0056 5712

Beslut

Arbetsmarknadsdepartementet har, enligt ändring av regleringsbrev för budgetåret 2020 avseende Arbetsförmedlingen, uppdragit åt myndigheten att redovisa hur myndigheten ska upprätthålla en god kontrollfunktion i enlighet med bestämmelserna i förordningen (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten utan att det motverkar en begränsning av smittspridning på kontoren under rådande omständigheter.

Redovisningen ska göras till Arbetsmarknadsdepartementet senast den 4 maj 2020.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Maria Mindhammar. Ärendet har föredragits av kvalificerade handläggarna Martin Sandblom och Pär Björklund. I den slutliga handläggningen har även kvalificerade handläggarna Andreas Malmgren och Olof Edling, enhetscheferna Åse-Marie Linderö och Unni Werner samt avdelningschef Stefan Popovic deltagit.

Arbetsförmedlingen har samrått med Inspektionen för Arbetsförmedlingen i beredningen av ärendet.

Solna den 4 maj 2020

Maria Mindhammar generaldirektör

Innehåll

Beslut	3
1 Inledning	5
1.1 Bakgrund till besluten den 17 mars	5
2 Kontrollfunktionen	6
2.1 Kontrollfunktionen till och med den 31 maj	6
2.2 Kontrollfunktionen från och med den 1 juni	7
3 Åtgärder för att minska smittspridning	8
4 Samråd med IAF	9

1 Inledning

Arbetsförmedlingen har den 17 mars 2020 beslutat att tillfälligt upphöra med att fatta beslut om sanktioner och att skicka underrättelser till arbetslöshetskassorna med anledning av utebliven aktivitetsrapport.¹ Arbetsförmedlingen har också beslutat att tillfälligt upphöra med att fatta beslut om sanktioner för programdeltagare samt att skicka underrättelser till arbetslöshetskassorna.²

Arbetsmarknadsdepartementet har i ett tillägg i Arbetsförmedlingens regleringsbrev för budgetåret 2020 uppdragit åt myndigheten att redovisa hur myndigheten ska upprätthålla en god kontrollfunktion i enlighet med bestämmelserna i förordningen (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten utan att det motverkar en begränsning av smittspridning på kontoren under rådande omständigheter.

1.1 Bakgrund till besluten den 17 mars

Arbetsförmedlingen fick den 10 mars en förfrågan från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) att, utifrån några givna scenarier, genomföra en riskanalys kring säkerställandet av de samhällsviktiga funktioner som Arbetsförmedlingen ansvarar för. De scenarier MSB målade upp utgick bland annat från mycket betydande personalbortfall. En av de samhällsviktiga funktionerna som Arbetsförmedlingen identifierade och meddelade MSB den 12 mars var att säkerställa möjligheten för de arbetssökande att få ut sin ersättning. Inom denna funktion ingår möjligheten att anmäla sig arbetslös och att Arbetsförmedlingen kan informera arbetslöshetskassorna om detta. Även om detta i normalfallet till stor del sköts digitalt, åtgår betydande personalresurser för att hantera de ärenden då anmälan sker via telefon eller vid personligt besök. En annan samhällsviktig funktion är varselhanteringen.

Den 11 mars träffades representanter från Arbetsförmedlingen, Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF) samt Sveriges a-kassor och diskuterade bland annat den rådande situationen. Sveriges a-kassor meddelade vid detta möte att inströmningen av ärenden var mycket stort, något som Arbetsförmedlingens egen varselstatistik också visade. Arbetslöshetskassorna skulle, i ett läge med stora personalbortfall, vara tvungna att prioritera ansökningar om medlemskap och ersättning, framför handläggningen av underrättelser från Arbetsförmedlingen. Inströmningen av underrättelser hade dessutom stigit mycket kraftigt som följd av inrättandet av enheten Granskning och kontroll (EGK).

Den 16 mars meddelade Folkhälsomyndigheten (FHM) att det nu förelåg allmän smittspridning av coronaviruset i samhället, och att det var angeläget att alla skulle hjälpas åt för att begränsa smittspridningen. I det läget föreföll det inte orimligt att

¹ Dnr Af-2020/0014 1554.

² Dnr Af-2020/0014 1916.

detta besked också skulle leda till en mer allmän nedstängning av samhället, inklusive Arbetsförmedlingens kundtorg.

Myndigheten hade även på grund av driftstörningar i systemstöden, beslutat att förlänga inlämningsperioden för aktivitetsrapporterna till den 18 mars. Det fanns alltså en betydande mängd ännu ej inlämnade aktivitetsrapporter. En stor andel av dessa skulle komma att lämnas in manuellt via pappersblankett eller muntligen vid Arbetsförmedlingens kundtorg, vilket inte under rådande förutsättningar skulle kunna genomföras utan risk för smittspridning. Myndigheten saknade i detta läge möjlighet att införa andra skyddsåtgärder än att akut kommunicera att kvarvarande aktivitetsrapporter inte skulle lämnas in. Skyltar sattes upp vid ingångarna till kundtorgen, och såväl intern som extern information publicerades.

Det var mot denna bakgrund de ovan nämnda besluten fattades. Beslutet avseende aktivitetsrapporteringen fattades i syfte att akut förhindra smittspridning. Beslutet avseende underrättelser och sanktioner fattades bland annat i syfte att frigöra personalresurser från EGK och enheten Ersättningsprövning (EEP) för att säkerställa samhällsviktiga funktioner.

2 Kontrollfunktionen

Av 6 a § förordningen (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten framgår att den som är arbetslös med utgångspunkt i sin handlingsplan regelbundet i en aktivitetsrapport ska redovisa vilka åtgärder han eller hon har vidtagit för att ta sig ur sin arbetslöshet. Den som får eller begär arbetslöshetsersättning ska redovisa sina aktiviteter minst en gång per månad.

Arbetsförmedlingen ska enligt 16 § samma förordning skyndsamt underrätta arbetslöshetskassan och Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen om det kan antas att en arbetssökande som får eller begär arbetslöshetsersättning

1. missköter arbetssökandet, förlänger tiden i arbetslöshet eller orsakar arbetslösheten enligt 43–43 b §§ lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring, eller

2. inte uppfyller de allmänna villkoren för rätt till ersättning enligt 9 eller 11 § samma lag.

Därutöver ska Arbetsförmedlingen enligt 6 kap. 2–4 §§ förordningen (2017:819) om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser (FEA) fatta beslut om varning eller avstängning från rätt till ersättning för programdeltagare som missköter sig, förlänger tiden i arbetslöshet eller orsak arbetslösheten.

2.1 Kontrollfunktionen till och med den 31 maj

Under perioden 17 mars till och med den 31 maj, som är den gemensamma giltighetstiden för de beslut som uppdraget hänvisar till, är aktivitetsrapporteringen

stängd. Det är inte möjligt att lämna in aktivitetsrapporter digitalt, och myndigheten efterfrågar heller inte aktivitetsrapporter via fysisk blankett, eller muntligt inlämnade aktivitetsrapporter. Under perioden skickar Arbetsförmedlingen inte heller underrättelser till a-kassorna enligt 16 § förordningen (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och fattar inte heller beslut om sanktion enligt 6 kap. 2–4 §§ FEA.

Arbetsförmedlingen skickar dock upplysningar om frånvaro till Försäkringskassan, i enlighet med överenskommelse med stöd av 9 kap. 1 § FEA, samt fattar beslut om återkallelse av program. Vidare går automatisk information till arbetslöshetskassorna om sådana byten av sökandekategori som ska medföra ett stopp mot oriktig utbetalning av arbetslöshetsersättning under tid i arbetsmarknadspolitiska program eller när den arbetssökande är förhindrad. Även signalen om avaktualisering av sökande skickas automatiskt när detta registreras i systemen. I dessa delar är Arbetsförmedlingens kontrollfunktion intakt.

I samband med att besluten fattades har myndigheten gått ut med information såväl internt som externt om att aktivitetsrapporteringen är pausad fram till inlämningsperioden i juli. Beslutet berör ca 400 000 arbetssökande. Om giltighetsperioden för besluten skulle kortas av, finns en betydande risk att alla berörda arbetssökande inte skulle nås av information om detta. Detta skulle kunna leda till risk för felaktiga sanktionsbeslut. Tiden är dessutom knapp för att under ordnade former genomföra de nödvändiga systemstödsändringarna innan den 1 juni. Arbetsförmedlingen bedömer därför inte att det är praktiskt genomförbart att återgå till normal verksamhet i kontrollfunktionen tidigare än vad som hittills är aviserat.

Arbetsförmedlingen har sedan besluten fattades haft som ambition att återgå till normal verksamhet inom kontrollfunktionen så snart det är möjligt. Det råder emellertid fortfarande mycket skarpa rekommendationer från FHM om att alltjämt upprätthålla social distansering. Sverige är mitt uppe i hanteringen av krisen, och kulmen är möjligen inte nådd. Smittspridningen varierar dessutom mellan olika regioner.

En vanlig månad är det ca 14 000 personer som lämnar in sin aktivitetsrapport via pappersblankett eller muntligen. Utöver dessa är det många arbetssökande som efterfrågar hjälp på kundtorgen med att lämna in sin aktivitetsrapport digitalt vid en kundarbetsplats. Antalet besök av denna anledning kan förväntas öka, på grund av att myndigheten nu har att hantera en historiskt snabb ökning av arbetslösheten. Det föreligger även alltjämt risk för betydande personalbortfall under kommande månader.

2.2 Kontrollfunktionen från och med den 1 juni

Läget på arbetsmarknaden är allvarligt och om utvecklingen fortsätter kan vi nå en topp under sommaren med runt 11 procent inskrivna arbetslösa. Erfarenhet visar att arbetssökande som är aktiva i sitt arbetssökande tidigt under arbetslösheten har lättare att få ett arbete. Kravet att varje månad redovisa vidtagna åtgärder för att ta

sig ur arbetslösheten i en aktivitetsrapport bidrar till att den sökande är aktiv i sitt arbetssökande. Trots den fortsatta risken för smittspridning är det därför viktigt att Arbetsförmedlingen upprätthåller den incitamentsstruktur som sanktionssystemet och Arbetsförmedlingens kontrollfunktion innebär. Detta gäller i synnerhet då regeringen har vidtagit flera åtgärder för att säkerställa ett fungerande ersättningssystem under rådande läge, med bland annat höjda nivåer och sänkta trösklar.

Myndigheten återupptar därför från och med den 1 juni allt arbete inom kontrollfunktionen. Detta innebär att Arbetsförmedlingen från och med detta datum återigen tillämpar sanktionsbestämmelserna i FEA och skickar underrättelser till arbetslöshetskassorna i enlighet med 16 § förordningen (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Detta innebär också att aktivitetsrapporteringen åter öppnas fullt ut, och aktivitetsrapport ska lämnas in under perioden 1–14 juli (avseende juni månad). De arbetssökande som utan godtagbart skäl inte lämnar in sin aktivitetsrapport i rätt tid kommer myndigheten att inleda sanktionsärenden mot, eller underrätta arbetslöshetskassorna om. Detsamma gäller om de inte har varit tillräckligt aktiva i sitt arbetssökande, eller på annat sätt inte efterlever regelverkets krav.

Myndigheten gör dock bedömningen att den allvarliga samhällsstörning som coronakrisen innebär kan medföra att godtagbara skäl kan anses föreligga i ett större antal ärenden än normalt.

Myndigheten anser att detta förfarande i den rådande situationen utgör en balanserad avvägning mellan kraven i förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och strävan att minska smittspridningen.

3 Åtgärder för att minska smittspridning

Sedan beslutet fattades har Arbetsförmedlingen vidtagit en rad åtgärder för att öka skyddet för personal och arbetssökande, och därigenom möjliggöra ett fortsatt öppethållande på kundtorgen.

Väktare har anlåtats för att säkerställa att FHM:s rekommendationer om social distansering upprätthålls, och att kontakten mellan personal och arbetssökande sker under ordnade former. Vidare installeras nu skyddsutrustning i form av plexiskydd och golvdekaler, samt vid behov avspärrningsband och kö/nummerlappar.

Inför återupptagandet av samtliga delar av kontrollfunktionen från den 1 juni, vilket innebär att aktivitetsrapport ska lämnas in igen under perioden 1–14 juli, kommer myndigheten även att vidta andra åtgärder kring på vilket sätt en aktivitetsrapport kan lämnas in på kundtorg. En del arbetssökande kommer dock fortfarande ha behov av hjälp vid inlämnandet av sin aktivitetsrapport. Arbetsförmedlingen kommer erbjuda den hjälpen via telefon eller digitala kanaler.

Arbetsförmedlingen bedömer att med dessa åtgärder, finns förutsättningar att upprätthålla en god kontrollfunktion i enlighet med bestämmelserna i förordningen (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten utan att det motverkar en begränsning av smittspridning.

4 Samråd med IAF

Arbetsförmedlingen har samrått med IAF i beredningen av detta ärende, först i ett inledande möte, och därefter genom att inhämta synpunkter på utkast till denna redogörelse. IAF har i detta samråd framfört att det är viktigt att Arbetsförmedlingen återgår till en normal kontrollfunktion så snart det är praktiskt möjligt med hänsyn tagen till risken för smittspridning.